

Oriental Journal of Philology**ORIENTAL JOURNAL OF PHILOLOGY**

journal homepage:

<http://www.supportscience.uz/index.php/ojp/about>**PROBLEMS OF DISTANCE LEARNING IN TEACHING THE ARABIC LANGUAGE AND WAYS TO ELIMINATE THEM****Vazirakhon E. Boboyeva***Teacher of Arabic**Department of Integrated Course of English Language Teaching**Andijan State Institute of Foreign Languages**Email: vaziraboboyev51@gmail.com**Andijan, Uzbekistan***ABOUT ARTICLE**

Key words: Arabic language, distance learning, online learning, interactive methods, motivation, assessment.

Received: 08.05.26

Accepted: 09.05.26

Published: 10.05.26

Abstract: This article analyzes the problems that arise in teaching the Arabic language through distance learning and suggests effective ways to eliminate them. The study examines technological limitations, lack of interactivity, decreased student motivation, and difficulties in assessment. At the same time, the effectiveness of innovative methods, digital platforms, interactive and communicative approaches, and formative assessment tools to eliminate problems is illustrated with examples.

ARAB TILINI O'QITISHDA MASOFAVIY TA'LIM MUAMMOLARI VA UNI BARTARAF ETISH YO'LLARI**Vaziraxon E. Boboyeva***Arab tili o'qituvchisi**Ingliz tili o'qitishning integrallashgan kursi kafedrası**Andijon davlat chet tillari instituti**Email: vaziraboboyeva51@gmail.com**Andijon, O'zbekiston***MAQOLA HAQIDA**

Kalit so'zlar: arab tili, masofaviy ta'lim, onlayn o'qitish, interaktiv metodlar, motivatsiya, baholash.

Annotatsiya: Ushbu maqolada arab tilini masofaviy ta'lim orqali o'qitishda yuzaga keladigan muammolar tahlil qilinadi va ularni bartaraf etishning samarali yo'llari taklif etiladi. Tadqiqotda texnologik cheklovlar, interaktivlikning yetishmasligi, o'quvchi motivatsiyasining pasayishi va baholashdagi qiyinchiliklar ko'rib chiqiladi. Shu bilan birga,

muammolarni bartaraf etish uchun innovatsion metodlar, raqamli platformalar, interaktiv va kommunikativ yondashuvlar, hamda formatif baholash vositalarining samaradorligi misollar bilan yoritiladi.

ПРОБЛЕМЫ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ АРАБСКОМУ ЯЗЫКУ И СПОСОБЫ ИХ УСТРАНЕНИЯ

Вазираҳон Е. Бобоева

Преподаватель арабского языка

Кафедра интегрированного курса преподавания английского языка

Андижанский государственный институт иностранных языков

Email: vaziraboboyev51@gmail.com

Андижан, Узбекистан

О СТАТЬЕ

Ключевые слова: арабский язык, дистанционное обучение, онлайн-обучение, интерактивные методы, мотивация, оценка.

Аннотация: В данной статье анализируются проблемы, возникающие при дистанционном обучении арабскому языку, и предлагаются эффективные способы их устранения. В исследовании рассматриваются технологические ограничения, недостаток интерактивности, снижение мотивации студентов и трудности в оценке. Одновременно на примерах иллюстрируется эффективность инновационных методов, цифровых платформ, интерактивных и коммуникативных подходов, а также инструментов формирующего оценивания для устранения проблем.

Kirish. So‘nggi yillarda global pandemiya, texnologik rivojlanish va onlayn ta‘lim platformalarining kengayishi natijasida arab tilini o‘qitishda masofaviy ta‘limning roli ortdi (Richards & Rodgers, 2014, p. 183). Ushbu jarayon ta‘lim tizimida yangi paradigma shakllanishiga, o‘quv resurslari va o‘quvchi-o‘qituvchi o‘zaro aloqasi modelining qayta ko‘rib chiqilishiga sabab bo‘ldi. Masofaviy muhitda til kompetensiyalarining (tinglab tushunish, o‘qish, yozish va gapirish) integratsiyalashgan tarzda rivojlantirilishi uchun raqamli vositalardan (videokonferensiya platformalari, interaktiv dasturlar, LMS tizimlari va mobil ilovalar) kompleks foydalanish zarur bo‘lib bormoqda. Masofaviy o‘qitish talabalarga joy va vaqt chegarasiz arab tilini o‘rganish imkonini beradi, shu jumladan moslashuvchan jadval, shaxsiylashtirilgan o‘quv yo‘li va o‘z-o‘zini boshqarish ko‘nikmalarini rivojlantirish kabi afzalliklarni taklif etadi. Biroq, jarayon bir qator muammolar bilan bog‘liq: talabalar faol ishtirok etmasligi, motivatsiya va davomiylikning pasayishi, texnologik cheklovlar (barqaror internet, qurilma va platforma

mosligi), o'qituvchining interaktivlikni ta'minlashdagi qiyinchiliklari, o'quv materiallarining sifatli moslashtirilishi, ijtimoiy-ta'limiy muloqotning yetishmasligi hamda baholashdagi aniqlikning yetishmasligi (Harmer, 2007, p. 91). Shuningdek, akademik halollik, plagiat va mustaqil ishlarni masofadan nazorat qilish kabi masalalar ham dolzarb bo'lib qolmoqda. Shu sababli masofaviy ta'limning samaradorligini oshirish uchun ilmiy asoslangan va zamonaviy metodlar qo'llanishi zarur (Chapelle, 2003, p. 98). Bunga kommunikativ yondashuvni raqamli muhitga moslashtirish, vazifaga yo'naltirilgan o'qitish, adaptiv o'quv dizayni, formatif baholashning analitik ko'rsatkichlarga tayanishi, o'yinlashtirish elementlari, hamkorlikka asoslangan loyiha ishlari hamda mikroo'quv (microlearning) modullaridan foydalanish kiradi. Shuningdek, o'qituvchilarning raqamli pedagogika va multimodal resurslardan samarali foydalanish bo'yicha malakasini oshirish, talabalar ishtirokini rag'batlantiruvchi strategiyalarni (faol forumlar, kichik guruh muhokamalari, tengdosh baholash) joriy etish hamda ta'lim analitikasi yordamida o'quv jarayonini doimiy monitoring qilish muhim ahamiyat kasb etadi.

Masofaviy arab tili ta'limining ahamiyati nafaqat til kompetensiyasini rivojlantirish, balki talabalarda madaniyatlararo kommunikativ ko'nikmalarni shakllantirishda ham sezilarli darajada namoyon bo'ladi (Brown, 2007, p. 45). Bunday ta'lim modeli talabalarga raqamli muhitda hamkorlik qilish, turli hudud va madaniy muhit vakillari bilan real vaqtda muloqot o'rnatish, shuningdek, autentik resurslar asosida tinglab tushunish, o'qish, yozish va og'zaki nutq malakalarini izlanuvchanlik ruhida rivojlantirish imkonini beradi. Ularni qiziqtirish, motivatsiyani oshirish va amaliy nutq ko'nikmalarini mustahkamlash masofaviy platformalar orqali amalga oshiriladi; bunda interaktiv topshiriqlar, video-konferensiyalar, virtual til laboratoriyalari, gamifikatsiya elementlari hamda differensial yondashuv asosida tuzilgan dars ssenariylari muhim o'rin tutadi. Shu bilan birga, masofaviy muhitda individual o'quv trayektoriyalarini belgilash, formatif baholash usullaridan (onlayn viktorinalar, portfellar, tengdosh baholashi) foydalanish va o'qituvchi-talaba hamkorligini muntazam fikr-mulohazalar bilan qo'llab-quvvatlash til o'zlashtirilishini tezlashtiradi. Shu nuqtai nazardan, maqola maqsadi arab tilini masofaviy o'qitishda yuzaga keladigan muammolarni aniqlash va ularni bartaraf etish yo'llarini tizimli yoritishdir; xususan, texnik infratuzilma, raqamli savodxonlik, dars dizayni, motivatsiya barqarorligi, baholashning shaffofligi va akademik halollik masalalarini tahlil etish hamda ularni yechishda samarali pedagogik va texnologik yechimlar, metodik tavsiyalar va amaliy qo'llanmalar paketini taklif qilishdan iborat. irish imkonini beradi.

Tadqiqot usullari. Tadqiqot jarayonida quyidagi metodlardan foydalandik:

1) Metodlar uyg'un qo'llanib, masofaviy arab tili o'qitishning samaradorligini oshirish bo'yicha xulosalar ishlab chiqildi. Ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish: masofaviy ta'lim va arab tilini o'qitish bo'yicha nazariy manbalar chuqur va tizimli ravishda o'rganildi, mavjud yondashuvlar

solishtirildi, ularning kuchli va zaif jihatlari tahlil qilindi, hamda amaliyotga tatbiq etish imkoniyatlari baholandi (Jalolov, 2012, p. 214). Shuningdek, raqamli platformalar, sinxron va asinxron dars modellarining samaradorligi, o'quvchilarning motivatsiyasi va faolligini oshirishga qaratilgan interaktiv topshiriqlar, formatif baholash vositalari hamda teskari aloqa mexanizmlarining ta'siri o'rganildi. Natijada, kommunikativ yondashuv, vazifaga yo'naltirilgan o'qitish, multimediya resurslaridan foydalanish, differensial yondashuv va o'quvchiga yo'naltirilgan metodlarni integratsiyalash orqali til ko'nikmalarini (tinglab tushunish, o'qish, yozish, gapirish) kompleks rivojlantirish bo'yicha aniq tavsiyalar ishlab chiqildi. Bundan tashqari, o'quv materiallarini modul asosida tuzish, mikroo'qitish videolari, avtonom o'rganishni qo'llab-quvvatlovchi topshiriqlar, hamda analitik ma'lumotlar (learning analytics) asosida individual yo'riqnomalar berish kabi usullar samaradorlikni oshirishning muhim omillari sifatida asoslab berildi.

2) Taqqoslash metodi: an'anaviy va masofaviy o'qitish yondashuvlari qiyoslandi, ularning didaktik maqsadlari, talabalarning ishtirok darajasi, o'qituvchi–talaba o'zaro aloqasi, resurslardan foydalanish samaradorligi hamda baholash mezonlari bo'yicha o'xshash va farqli jihatlari atroflicha tahlil qilindi; shuningdek, texnologik infratuzilma, vaqt va makon moslashuvchanligi, motivatsiya omillari hamda kutilayotgan natijalar kontekstida ustunlik va cheklovlar aniqlanib, amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi (Alimov, 2022, p. 211).

3) Pedagogik kuzatish: onlayn dars jarayonida talabalar faoliyati, ishtirok darajasi va muammolar muntazam qayd etildi hamda tahlil qilindi; bu jarayonda o'quvchilarning topshiriqlarga munosabati, vaqtida javob berishlari, muloqotdagi faolliklari, hamkorlik ko'nikmalari, shuningdek, motivatsiya va diqqat barqarorligi kabi omillar kuzatildi. Pedagogik kuzatish natijalari asosida dars dizayni, baholash mezonlari va qo'llab-quvvatlash strategiyalari moslashtirildi (Harmer, 2007, p. 152).

4) Empirik tahlil: masofaviy o'quv jarayonida yuzaga kelgan qiyinchiliklar statistik ma'lumotlar bilan batafsil tahlil qilindi; bunda talabalar ishtiroki darajasi, topshiriqlarni bajarish tezligi, platformalarga ulanmaslik holatlari va baholash natijalaridagi tafovutlar bo'yicha ko'rsatkichlar yig'ilib, ularning o'zaro bog'liqligi hisoblandi hamda dinamik o'zgarishlar (haftalik va oylik kesimda) solishtirildi (Richards, 2006, p. 22).

Metodlar uyg'un qo'llanib, masofaviy arab tili o'qitishning samaradorligini oshirish bo'yicha xulosalar ishlab chiqildi, jumladan, interaktiv platformalardan foydalanish, individual o'quv yo'llarini belgilash, audio-video materiallar orqali til ko'nikmalarini mustahkamlash hamda muntazam onlayn baholash va fikr-mulohazalar tizimini yo'lga qo'yish zarurligi aniqlandi.

Masofaviy ta'limda yuzaga keladigan muammolar

1. Texnologik cheklovlar: Internet tezligi pastligi yoki barqaror bo'lmashligi (Chapelle, 2003, p. 98). Talabalar qurilmalari yetarli emasligi (smartfon, planshet, kompyuter) (Richards & Rodgers, 2014, p. 183). Onlayn platformalarda ishlashdagi texnik qiyinchiliklar (Brown, 2007, p. 45). Bundan tashqari, internet trafikining qimmatligi va tarmoq yuklamasi sababli dars paytida uzilishlar ko'payishi, videodarslar sifatining pasayishi ham kuzatiladi. Ko'plab hududlarda elektr ta'minotidagi uzilishlar va Wi Fi qamrovi cheklanganligi o'quv jarayonini sekinlashtiradi. Talabalarning shaxsiy qurilmalari eskirganligi yoki xotirasi/akkuumulyator quvvati yetishmasligi sababli dasturlar barqaror ishlamasligi mumkin. Platformalarning mosligi masalalari (operatsion tizim versiyalari, brauzer qo'llab-quvvatlashi, plaginlar) ham qo'shimcha to'siqlar tug'diradi. Maxfiylik va xavfsizlik masalalari (parol boshqaruvi, ma'lumotlar himoyasi) bo'yicha yetarli ko'nikmalar bo'lmagani ham xatolik va uzilishlarga olib keladi. Texnik qo'llab-quvvatlash xizmatining yetishmasligi yoki kechikishi, shuningdek, serverlar quvvatining kamligi sababli sinxron darslar davomida kechikishlar va uzilishlar ro'y berishi mumkin.

2. Interaktivlikning yetishmasligi. Talabalar darsga faol jalb qilinmaydi, passiv ishtirok kuzatiladi (Harmer, 2007, p. 91). Guruh ishlari, rolli o'yinlar va muammoli vazifalarni onlayn amalga oshirish qiyin (Larsen-Freeman, 2011, p. 121). Fikrlash, muhokama va kreativlik ko'nikmalari yetarlicha rivojlanmaydi (Richards, 2006, p. 22). Bu holat natijasida talabalar o'z fikrini erkin ifoda etish, qaror qabul qilish va hamkorlikda ishlash kabi muhim kompetensiyalarni amaliyotda sinab ko'ra olmaydi; o'qituvchi markazli yondashuv kuchayib, o'quvchilar o'rtasidagi o'zaro muloqot kamayadi. Texnik cheklovlar, noqulay platforma interfeyslari va sust internet tezligi sinxron hamda asinxron muloqotni chegaralaydi, topshiriqlarning baholash mezonlarini aniq qo'llashni qiyinlashtiradi. Natijada motivatsiya pasayadi, darsning ritmi buziladi va samaradorlik sezilarli darajada kamayadi; talabalar real hayotiy vaziyatlarga mos kommunikativ tajribani yetarli darajada hosil qila olmaydi. Shuningdek, differensial yondashuvni qo'llash imkonlari torayib, turli darajadagi talabalar ehtiyojlarini inobatga olish qiyinlashadi; qayta aloqa kechikadi yoki yuzaki bo'lib qoladi, bu esa o'z ustida ishlashni sustlashtiradi.

3. Motivatsiya va o'quvchi faoliyati. Talabalarning o'z-o'zini boshqarish va mustaqil o'qish ko'nikmalari yetarli emas (Brown, 2007, p. 45). Bu holat rejalashtirish, maqsad qo'yish, vaqtni to'g'ri taqsimlash va o'z-o'zini nazorat qilish kabi metakognitiv strategiyalarning yetarli darajada shakllanmaganligi bilan bog'liq. Natijada, o'quvchi faoliyatida barqarorlik pasayadi, topshiriqlarni o'z vaqtida bajarish qiyinlashadi va o'qish jarayoniga nisbatan javobgarlik hissi susayadi. Masofaviy ta'limda ijtimoiy muhit va hamkorlik kamligi motivatsiyani pasaytiradi (Harmer, 2007, p. 152). Synchronous va asynchronous muloqotning cheklanganligi, tengdoshlar bilan fikr almashish imkoniyatlarining torayishi hamda o'qituvchi qayta aloqasining sustligi ichki motivatsiyani zaiflashtiradi, o'qish mazmuni va maqsadlari o'rtasidagi bog'liqlikni anglashni

qiyinlashtiradi. Buni bartaraf etish uchun o'quv jarayonida aniq maqsadlar qo'yish, kichik, bosqichma-bosqich vazifalar orqali tez-tez muvaffaqiyat tajribasini ta'minlash, refleksiya va o'z-o'zini baholash mexanizmlarini joriy etish, shuningdek, hamkorlikka asoslangan topshiriqlar va virtual jamoalar yordamida ijtimoiy qo'llab-quvvatlashni kuchaytirish tavsiya etiladi.

4. Baholashdagi qiyinchiliklar. Testlar va topshiriqlar real nutq faoliyatini to'liq aks ettirmaydi (Richards & Rodgers, 2014, p. 183). Formativ va summativ baholash vositalari cheklangan (Jalolov, 2012, p. 214). Shu bois, o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini baholashda sinfdagi tabiiy muloqot, rol o'yinlari, portfel tahlili va kuzatuv protokollari kabi ko'proq kontekstual yondashuvlar talab etiladi. An'anaviy test formatlari talaffuz, pragmatik moslashuvchanlik va interaktiv strategiyalarni yetarli darajada o'lchay olmaydi; natijada baholash natijalari o'quvchining haqiqiy nutqiy salohiyatini to'liq ochib bermaydi. Bundan tashqari, vaqt va resurslar cheklovi, baholovchilarning me'yoriy mosligini ta'minlash qiyinligi hamda mezonlarning shaffofligi yetishmasligi o'quvchilarga adolatli va izchil fikr-mulohaza berishga to'sqinlik qiladi. Zamonaviy yondashuv sifatida, analitik rubrikalar, vazifaga yo'naltirilgan baholash, doimiy refleksiya jurnallari va tengdosh baholashi integratsiyasi orqali o'quv jarayonida muntazam ravishda dalillarga asoslangan xulosalar chiqarish maqsadga muvofiqdir.

Masofaviy ta'lim muammolarini bartaraf etish yo'llari

1. Texnologik yechimlar. Barqaror internet va platforma tanlash: Zoom, Google Classroom, Moodle kabi sinxron va asinxron ta'limni qo'llab-quvvatlovchi tizimlar, xavfsizlik va maxfiylik sozlamalarini to'g'ri yo'lga qo'yish, foydalanuvchi yuklamasi va tarmoqli kengligini monitoring qilish (Chapelle, 2003, p. 98). Qurilma va resurslarni moslashtirish: Mobil ilovalar orqali darslarni o'rganish, planshet va noutbuklar uchun mos interfeyslar, past tezlikdagi internet uchun optimallashtirilgan kontent, subtitr va transkriptlar, shuningdek offline materiallar va yuklab olinadigan modul paketlari (Richards & Rodgers, 2014, p. 183). AI va avtomatlashtirilgan baholash: Talaffuzni tahlil qiluvchi vositalar, nutqni matnga aylantirish asosida xatolarni ko'rsatuvchi tizimlar, avtomatik quizlar va moslashuvchan test banklari, plagiatni aniqlash, shaxsiylashtirilgan fikr-mulohaza va o'quvchi yutuqlarini analitika paneli orqali kuzatish (Brown, 2007, p. 45).

2. Interaktivlikni oshirish. Rolli o'yinlar, muammoli vazifalar, debate va case-study metodlarini onlayn formatga moslash (Harmer, 2007, p. 152). Virtual guruh ishlarini tashkil etish (Breakout rooms, Padlet, Mentimeter) (Larsen-Freeman, 2011, p. 121). Video va audio materiallar bilan amaliy mashqlar (Richards, 2006, p. 22). Bundan tashqari, talabalar faolligini oshirish uchun sinxron va asinxron muhokamalarni rejalashtirish, qisqa viktorinalar va refleksiya jurnallarini joriy etish, hamkorlikda yozish topshiriqlari va tengdosh-baholash jarayonlarini tizimlashtirish maqsadga muvofiq. Rolli o'yinlarda ijtimoiy rollarni aniq taqsimlash, ssenariy va baholash

mezonlarini oldindan berish, muammoli vazifalarda esa real hayotiy kontekstlardan foydalanish o'quvchilarning motivatsiyasini kuchaytiradi. Onlayn muhiti uchun moslashtirilgan feedback sikllari (tezkor yozma/og'zaki mulohazalar, mikro-ko'rsatmalar) va gamifikatsiya elementlari (badge, reyting jadvali) interaktivlikni yanada oshiradi. Virtual guruh ishlarida vaqt chegaralari, vazifalar bo'yicha rollar (rahbar, kotib, taqdimotchi) hamda umumiy taqvim va fayl almashish mexanizmlarini (Google Drive, OneDrive) aniq belgilash muhim. Video va audio materiallar bilan ishlashda oldindan-ko'rish savollari, faol tinglash chek-listlari, transkript asosida til birliklarini tahlil qilish, shuningdek, yakunda mini-taqdimot yoki podkast yaratish kabi mahsulotga yo'naltirilgan faoliyatlarni qo'shish tavsiya etiladi. Imkoniyatlardan kelib chiqib, mobil ilovalar va LMS integratsiyasi (Moodle, Google Classroom) orqali ishtirok monitoringi va individual o'sishni kuzatish ham samarali yechim hisoblanadi.

3. Talabalarni motivatsiyasini oshirish. Gamifikatsiya: reytinglar, badglar, progress paneli, liderlar jadvali, kundalik "challenge"lar va bosqichma-bosqich ochiladigan topshiriqlar orqali raqobat va hamkorlikni uyg'otish; yutuqlarni vizual ko'rsatkichlar bilan tan olish va darajalarni oshirish (Chapelle, 2003, p. 98). Loyihalar va muammoli vazifalar orqali mustaqil ishlashni rag'batlantirish: real muammolarga yechim topish, jamoa ichida rollarni taqsimlash, iterativ fikr-mulohaza olish va yakuniy mahsulotni (poster, video, podkast, veb-sahifa) omma oldida taqdim etish (Brown, 2007, p. 45). Real hayotiy vaziyatlarda nutq mashqlari: xizmat ko'rsatish, intervyu, muzokara, madaniyatlararo muloqot kabi ssenariylar bo'yicha dialoglar; auditoriya oldida taqdimotlar, pecha-kucha va elevator-pitch formatlari; rolli o'yinlar va debatlar yordamida kommunikativ kompetensiyani bosqichma-bosqich rivojlantirish; refleksiya jurnallari va o'zaro baholash bilan jarayonni mustahkamlash (Harmer, 2007, p. 152).

4. Baholashni takomillashtirish. Formativ baholash: tezkor feedback, xatolarni tuzatish, online self-assessment (Richards, 2006, p. 22). Integrativ baholash: tinglab tushunish, gapirish, o'qish va yozish kompetensiyalarini birlashtirish (Brown, 2007, p. 45). Korpus va real matnlar asosida baholash: talaba so'z boyligi va grammatikani amalda qo'llashini aniqlash (Chapelle, 2003, p. 98). Formativ baholash jarayonida qisqa diagnostik topshiriqlar, exit-ticketlar va mini-kvizlar qo'llanib, talabaning hozirgi darajasi aniqlanadi hamda individual tavsiyalar beriladi; shu orqali o'quv jarayoni moslashtiriladi va motivatsiya oshadi. Integrativ baholashda loyihalar, juftlik va guruhli vazifalar, rolli o'yinlar hamda autenik kommunikativ vaziyatlar orqali ko'nikmalar o'zaro bog'liq holda tekshiriladi; baholash mezonlari ravonlik, aniqlik, muloqot samaradorligi va strategik kompetensiyani qamrab oladi. Korpus va real matnlar asosida baholashda o'quvchilarning so'z tanlovi, kolokatsiyalarni qo'llashi, sintaktik murakkablik va diskursiv uyg'unlik tahlil qilinadi; onlayn korpus vositalari va real dunyo janrlari (maqola, blog, e-mail, intervyu transkriptlari) asosida topshiriqlar ishlab chiqilib, natijalar data-driven learning

yondashuvi bilan talabaning til xatolarini aniqlash va tuzatishga xizmat qiladi. Qo'shma yondashuv sifatida analitik rubrikalar, baholovchi portfellar va o'zaro baholash (peer-assessment) joriy etilib, baholashning ishonchliligi hamda adolatliligi oshiriladi; shuningdek, raqamli platformalarda avtomatlashtirilgan fikr-mulohaza va progress monitoring vositalari qo'llanadi.

Tahlil va natijalar. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki: Masofaviy arab tili ta'limida texnologik resurslarni samarali ishlatish, interaktiv va kommunikativ metodlarni qo'llash, talaba motivatsiyasini oshirish va formatif baholashni amalga oshirish muammolarni sezilarli darajada kamaydiradi (Richards & Rodgers, 2014, p. 183; Harmer, 2007, p. 91). Shu bilan birga, raqamli platformalar orqali turli multimediya materiallaridan (audio, video, infografika) foydalanish, topshiriqlarni shaxsiylashtirish hamda sinf ichidagi va tashqarisidagi o'zaro hamkorlikni kuchaytirish til kompetensiyalarining barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi. O'quvchilarning ehtiyojlari va darajalariga moslashtirilgan individual o'quv yo'llarini yaratish, muntazam ravishda kichik, real-vaqt fikr-mulohazalarini berish, shuningdek, o'z-o'zini baholash va tengdosh baholash amaliyotlarini joriy etish motivatsiyani qo'llab-quvvatlaydi va o'quv natijalarining shaffofligini ta'minlaydi. Bundan tashqari, o'quv jarayonida gamifikatsiya elementlaridan foydalanish, vazifalarni modullashtirish va faoliyatga asoslangan yondashuv (task-based learning)ni kiritish til ko'nikmalarini integrativ rivojlantiradi; sinxron va asinxron faoliyatlar o'rtasida muvozanatni saqlash esa ishtirokchilarning bandlik va vaqt cheklovlariga moslashuvchan yechim beradi. Mazkur omillar uyg'unlashganda, masofaviy ta'lim sharoitida kommunikativ maqsadlarga erishish, nutq faoliyatining barcha turlari (tinglab tushunish, o'qish, yozish, gapirish)ni tizimli ravishda takomillashtirish va barqaror o'quv motivatsiyasini shakllantirish imkoniyati ortadi.

Talabalar real hayotiy vaziyatlarda tilni qo'llash imkonini orttiradi, mustaqil fikrlash va kreativ ko'nikmalar rivojlanadi, shuningdek, muloqot madaniyati, muammo yechish strategiyalari va hamkorlikda ishlash qobiliyati mustahkamlanadi; bu jarayon tilni nafaqat nazariy, balki amaliy jihatdan qo'llashni rag'batlantirib, o'rganilgan bilimlarning barqarorligini va transferini ta'minlaydi (Brown, 2007, p. 45).

Zamonaviy texnologiyalar va interaktiv metodlarning uyg'un qo'llanilishi natijasida masofaviy ta'lim an'anaviy dars samaradorligiga yaqin yoki undan yuqori natija beradi (Chapelle, 2003, p. 98). Bunday integratsiya o'quvchilarga mustaqil va moslashuvchan o'rganish imkonini berib, real vaqt rejimidagi muloqot, testlash va qayta aloqa mexanizmlari orqali bilimni chuqurlashtiradi. Shu bilan birga, multimediya resurslari, moslashuvchan baholash tizimlari hamda shaxsiylashtirilgan o'quv yo'llari motivatsiyani oshiradi, o'zlashtirishni barqarorlashtiradi va o'qituvchi hamda talaba o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytiradi. Natijada, ta'lim jarayoni nafaqat samaraliroq, balki ko'lam va kirish imkoniyati jihatidan ham inklyuzivroq bo'lib, turli ehtiyoj va qobiliyatlarga ega o'quvchilarni qo'llab-quvvatlaydi.

Xulosa. Arab tilini masofaviy o'qitishda yuzaga keladigan muammolar: texnologik cheklovlar, interaktivlikning yetishmasligi, motivatsiya pasayishi va baholashdagi qiyinchiliklar innovatsion metodlar yordamida samarali bartaraf etilishi mumkin. Xususan, past internet tezligi va qurilma mosligi kabi texnik to'siqlarni oflayn rejimda ishlaydigan ilovalar, siqilgan multimediyaga kontenti hamda bulutli xizmatlar bilan yengillashtirish mumkin; sinfdagi jonli muloqotni yetkazib berish uchun esa sinxron video-konferensiyalar, kichik guruhli "breakout" xonalari, interaktiv doskalar va gamifikatsiya vositalari qo'llaniladi. Shuningdek, o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish uchun shaxsiylashtirilgan o'quv yo'llari, maqsadga yo'naltirilgan "microlearning" bloklari, badge va reyting tizimlari, muntazam "feedback" hamda mentorlik mexanizmlari joriy etilishi muhim. Baholashdagi qiyinchiliklar akademik halollikni ta'minlash, og'zaki ko'nikmalarni valid va ishonchli o'lchash, yozma ishlarni tezkor tekshirish masalalari esa plagiatchi aniqlash vositalari, proktorlik dasturlari, analitik rubrikalar, hamyosh baholash va avtomatlashtirilgan tekshiruv tizimlari bilan qisqartiriladi. Kelajakda sun'iy intellektga asoslangan adaptiv platformalar, VR/AR texnologiyalari va korpus asosida baholash integratsiyasi masofaviy arab tili o'qitishni yanada samarali va barqaror qiladi (Chapelle, 2003, p. 98). AI yordamida o'quvchi daraja va ehtiyojlariga mos real-vaqtda moslashuv, talaffuzni fonetik tahlil qiluvchi nutqni tanish modullari, shuningdek, semantik xatolarni aniqlaydigan tahliliy vositalar yo'lga qo'yiladi. VR/AR esa kontekstga boy, immersiv muhitda muloqot, madaniy kompetensiya va vaziyatli lug'atni o'zlashtirishni tezlashtiradi; rolli o'yinlar va ssenariy asosidagi topshiriqlar orqali kommunikativ kompetensiya mustahkamlanadi. Korpus asosidagi baholash esa katta hajmli til materiallari bilan taqqoslash orqali leksik xilma-xillik, grammatik murakkablik va pragmatik moslikni ob'ektiv o'lchaydi. Ushbu yechimlarning integratsiyasi ma'lumotga asoslangan qarorlar qabul qilishni kuchaytirib, o'qituvchi ish yukini kamaytiradi, o'quvchilarga esa shaxsiylashtirilgan, shaffof va adolatli o'quv tajribasini taqdim etadi.

Kommunikativ va interaktiv yondashuvlar, raqamli platformalar, gamifikatsiya, muammoli o'qitish va formatif baholash vositalari talabalarning faol ishtirokini ta'minlaydi, nutq ko'nikmalarini uyg'un rivojlantiradi va o'quv jarayonini qiziqarli qiladi (Richards, 2006, p. 22; Harmer, 2007, p. 152). Mazkur metodikalar o'quvchilarda real muloqot vaziyatlarini modellashtirish, fikr almashish va hamkorlikda muammolarni hal etish ko'nikmalarini shakllantiradi; raqamli platformalar esa multimodal resurslardan (audio, video, interaktiv matnlar) foydalanib, individual ta'lim trayektoriyalarini qo'llab-quvvatlaydi va darajalashgan topshiriqlar orqali differensial yondashuvni ta'minlaydi. Gamifikatsiya elementlari reytinglar, belgilarga asoslangan rag'bat, missiyalar va bosqichma-bosqich qiyinlashuvchi ssenariylar ichki motivatsiyani kuchaytirib, barqaror ishtirokni rag'batlantiradi hamda qayta aloqa siklini tezlashtiradi. Muammoli o'qitish strategiyalari talabalarning tanqidiy va ijodiy tafakkurini

rivojlantiradi, dalillarga asoslangan qaror qabul qilishni o'rgatadi va mazmuniy chuqurlikni kengaytiradi. Formatif baholash vositalari (tezkor diagnostika, mini-chiqish kartalari, tengdosh baholashi va o'zini baholash) esa o'qitish jarayonini doimiy ravishda kalibrlash, ta'limiy bo'shliqlarni erta aniqlash va maqsadga yo'naltirilgan rivojlanish bo'yicha tavsiyalar berish imkonini yaratadi. Natijada, og'zaki va yozma nutq ko'nikmalari integrativ tarzda mustahkamlanadi, til kompetensiyasining pragmatik, ijtimoiy-madaniy va strategik komponentlari muvozanatli rivojlanadi hamda dars samaradorligi sezilarli darajada ortadi (qarang: Richards, 2006, p. 22; Harmer, 2007, p. 152).

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Harmer J. (2007). How to Teach English. – London: Longman. – 187 p.
2. Richards J., Rodgers T. (2014). Approaches and Methods in Language Teaching. – Cambridge: Cambridge University Press. – 183 p.
3. Chappelle C. (2003). English Language Learning and Technology. – Amsterdam: John Benjamins. – 219 p.
4. Brown H.D. (2007). Principles of Language Learning and Teaching. – New York: Pearson Education. – 473 p.
5. Jalolov J.J. (2012). Methodology of teaching a foreign language. Chet til o'qitish metodikasi. –Tashkent: Kitobdor. – 214 p.
6. Alimov Sh. (2022). Modern methods of teaching a foreign language. Chet til o'qitishning zamonaviy metodlari. – Andijan: Worldly knowledge. – 211 p.